

İYİ PARTİ
GRUP BAŞKANLIĞI

Tarih: 22.11.2024

Sayı: 69

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Belediye Kanununda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi gerekçesiyle birlikte ekte sunulmuştur. 19.11.2024

Turhan ÇÖMEZ

Balıkesir Milletvekili

İYİ Parti Grup Başkanvekili

TBMM BAŞKANLIĞI	
Tali Komisyon	Adalet
Esas Komisyon	İçişleri
Tarih: 25-11-2024	Esas No: 2/2714

~~22 Kasım 2024~~

T B M M KANUNLAR , KARARLAR BSK.LİĞİ
22 Kasım 2024
Numara:

T B M M GENEL MURAK
22 Kasım 2024
No: 1535445

GENEL GEREKÇE

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 123. ve 127. maddeleri, merkezi idare ile yerel yönetimler arasındaki ilişkiyi düzenleyen temel anayasal hükümlerdir. Bu maddelere göre, yerel yönetimler, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere özerk kamu tüzel kişilikleridir. Ancak son yıllarda yerel yönetimlerin demokratik işleyişini zedeleyen ve halkın seçme-seçilme hakkını ihlal eden uygulamalara tanıklık edilmiştir. Özellikle 31 Mart 2024 Mahalli İdareler Genel Seçimlerinden bu yana birçok belediyeye kayyım atanması, yerel demokrasiyi zayıflatmış ve hukuki tartışmaları da beraberinde getirmiştir.

Kayyım atamaları, belediyelerin idari ve mali özerkliğini ortadan kaldırarak, merkezi idarenin yerel yönetimler üzerindeki idari vesayet yetkisini aşırı ve keyfi bir şekilde kullanmasına yol açmıştır. Anayasa Mahkemesi'nin önceki kararlarında da vurgulandığı üzere, idari vesayet yetkisi istisnai bir yetki olup, yalnızca kanunda belirtilen sınırlar çerçevesinde kullanılabilir. Ancak mevcut düzenleme, İçişleri Bakanı'na geniş bir takdir yetkisi tanımakta ve bu yetki demokratik denetimden yoksun bir şekilde kullanılmaktadır.

Anayasa'nın 127. maddesine göre, yerel yönetim organlarının feshi veya görevden alınması gibi işlemler ancak yargı denetimine açık olmalıdır. Buna rağmen, mevcut yasal düzenleme, belediye başkanlarının ve belediye meclislerinin görevden uzaklaştırılmasını, idarenin tek taraflı kararına bırakmıştır. Bu durum, seçmen iradesini hiçe sayarak demokratik toplum düzenine zarar vermekte, vatandaşların yerel yönetimlere olan güvenini sarsmaktadır.

Yerel yönetimlerin temel işlevi, halkın mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamaktır. Halkın doğrudan seçtiği yöneticiler, bu görevlerini demokratik meşruiyet temelinde yerine getirmektedir. Ancak kayyım uygulamaları, halkın seçme hakkını yok sayarak, yerel yönetimleri atanmış kişilerin denetimine bırakmaktadır. Bu durum, Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen "demokratik devlet" ilkesiyle açıkça çelişmektedir.

Kayyım atamalarıyla yerel yönetimlerin demokratik işleyişi yerine atanmış kişilerin idaresi, vatandaşların yerel hizmetlere erişiminde de ciddi sorunlar yaratmaktadır. Belediyelerin meşru temsilcilerinin yerine atanan kayyımların kararları, toplumun ihtiyaçlarından ziyade merkezi idarenin taleplerine odaklanmakta, bu da yerel yönetim anlayışına zarar vermektedir.

Hukukun üstünlüğü, demokratik bir hukuk devletinin temel prensibidir. Kayyım atamalarına ilişkin mevcut düzenlemeler, bu ilkeyi zedelemekte, yargı denetimini devre dışı bırakarak keyfi idari işlemlerin önünü açmaktadır. Terörle mücadele gibi hassas bir gerekçe gösterilerek yapılan kayyım atamaları, yargı kararı olmadan sadece idari bir değerlendirmeye dayanmakta ve bu durum hukuki güvenlik ilkesini ihlal etmektedir.

Terörle mücadelede hukuk devleti ilkelerinden taviz verilmemesi esastır. Bu bağlamda, teklif edilen düzenleme, terör bağlantılı suçlarla ilgili görevden uzaklaştırma işlemlerinin yalnızca yargı kararına dayanmasını zorunlu kılarak, hem güvenlik hem de hukukun üstünlüğü prensiplerini bir arada korumayı hedeflemektedir.

Yerel yönetimlerin özerkliği, modern demokrasilerin vazgeçilmez bir unsurudur. Anayasa'nın 127. maddesi, yerel yönetimlerin görevlerini yerine getirirken idari ve mali özerkliğe sahip olmalarını güvence altına alır. Ancak mevcut uygulamalar, merkezi idarenin vesayet yetkisini genişletmekte, yerel yönetimlerin bağımsız hareket etme kabiliyetini sınırlandırmaktadır. Bu

durum, sadece demokratik temsil açısından değil, aynı zamanda yerel hizmetlerin etkinliği açısından da sorunlar yaratmaktadır.

Bu teklif, yerel yönetimlerin Anayasa’da belirtilen sınırlar içinde özerkliğini yeniden tesis etmeyi, halkın yerel yönetimlere olan güvenini artırmayı ve demokratik katılımı güçlendirmeyi amaçlamaktadır.

Bu kanun teklifi, hukukun üstünlüğünü ve demokrasi ilkelerini temel alarak, yerel yönetimlerin özerkliğini güçlendirmeyi ve halkın seçme-seçilme hakkını korumayı hedeflemektedir. Terörle mücadelede güvenlik zaafiyeti yaratmayacak, ancak keyfi uygulamaların önüne geçecek yargı denetimi şartını getiren düzenleme, hem demokratik işleyişin hem de yerel yönetimlerin güçlenmesine katkı sağlayacaktır.

Bu doğrultuda, 5393 sayılı Belediye Kanunu’nda yapılacak değişikliklerin Türkiye’nin demokratik hukuk devleti niteliğini daha da sağlamlaştıracağına inanıyoruz.

MADDE GEREKÇELERİ

Madde 1:

5393 sayılı Belediye Kanunu'nun 45. maddesinin ikinci fıkrasının yürürlükten kaldırılması önerilmektedir. Bu düzenleme, İçişleri Bakanı'nın kayyım atama yetkisini sınırlandırarak, yerel yönetimlerin demokratik meşruiyetini korumayı amaçlamaktadır.

Madde 2:

5393 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrası, görevden uzaklaştırma işlemlerinin yargı görüşünde alınarak denetiminin hukuka uygun olarak yapılmasını sağlayacak şekilde düzenlenmiştir. Bu değişiklikle hukuka uygun bir mekanizma oluşturulmaktadır.

Madde 3:

Kanunun yayımı tarihinde yürürlüğe girmesi önerilmektedir.

Madde 4:

Kanunun Cumhurbaşkanı tarafından yürütüleceği düzenlenmiştir.

BELEDİYE KANUNUNDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ

MADDE-1-

3/7/2005 tarihli ve 5393 sayılı Belediye Kanununun 45 inci maddesinin İkinci fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır.

MADDE-2-

5393 sayılı Kanun'un 47. maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir:

“Görevleriyle veya terörle ilgili bir suç nedeniyle haklarında soruşturma veya kovuşturma açılan belediye organları veya bu organların üyeleri, geçici bir tedbir olarak İçişleri Bakanı tarafından görevden uzaklaştırılabilir. Ancak görevden uzaklaştırma kararı, karar tarihinden itibaren en geç üç iş gün içinde gerekçeleriyle birlikte Danıştay Başkanlığına sunulur.

Danıştay, görevden uzaklaştırma kararını, dosya üzerinden inceleme yapmak suretiyle, kararın hukuka uygunluk ve ölçülülük açısından değerlendirilmesi amacıyla üç işgünü içinde görüşünü bildirir.İçişleri Bakanlığı, görevden uzaklaştırma kararına ilişkin tüm bilgi ve belgeleri gecikmeksizin Danıştay'a sunmakla yükümlüdür.

Belediye Başkanının Terör ve Anayasal düzeni ihlal suçlarından yürütülen bir soruşturma sebebiyle görevden uzaklaştırılması durumunda , ilgili belediyenin harcamaları, personel istihdam işlemleri ve nihai ihale onayları, İçişleri Bakanlığı tarafından, Büyükşehir ve İl Belediyelerinde Vali , İlçe ve Belde Belediyelerinde Kaymakam onayına tabi tutulmasına karar verebilir.

MADDE 3

Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 4

Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.